

کلیات بره موم زنبورعسل و چگونگی استحصال

امروزه دانش پزشکی به شکل فزاینده ای در جستجوی روشهایی جهت پیشگیری از بروز بیماریهای روده ای و معده ای و درمان آنهاست. و دلیل اصلی شیوع این بیماری اولاً نبود درمان موثر و مصرف غذاهایی که از ترکیبات سمی رشد کرده و بعنوان بخشی از نیاز غذایی ما انسانها جایگاه خاصی پیدا کرده است.

فراورده های زنبور عسل سالم امروزه بعنوان مطمئن ترین و سالم ترین منبع غذایی در بین تمام گروههای معالج بیماران اعم از خوامخواران و طب سنتی و دانش پزشکی روز معرفی شده است چرا که وجود کوچکترین الودگی سمی در گیاهان مولد شهد و گرده باعث مرگ زنبورهای کارگر شده و آنها بهترین شهد را از سالم ترین گلها جمع اوری و بعنوان معجون اعجاب انگیز عسل در اختیار انسانها قرار میدهند. امروزه دانش زنبورداری به عسل محدود نمیشود و فراورده های دارویی زیادی از این حشره پرکار بدست می آید.

یکی از ارزشمندترین مواد موجود در کندوهای عسل ،، بره موم ،، میباشد.

بره موم امروزه جایگاه خاصی در دانش پزشکی پیدا کرده و جا دارد زنبورداران محترم در کنار برداشت عسل به استخراج این ماده ارزشمند روی آورند .

سعی بر این دارم نحوه استخراج بره موم از کندوها را به روش ساده در اختیار بزرگواران قرارداده تا در کنار برداشت عسل به دیگر فراورده ها از جمله بره موم روی آورده تا کمک مالی موثری در این صنعت به زنبورداران کرده باشد.

در رابطه با بره موم مطالب زیادی تا کنون عنوان شده است و همه زنبورداران محترم از این مواد ارزشمند آشنایی دارند. برای آشنایی بیشتر و سلسله مطالب پیرامون بره موم باید اول شناخت مختصری از این مواد ارزشمند و خواص دارویی و نحوه مصرف داشته باشیم تا با آگاهی از این مواد به طریقه استخراج آن که بسیار ساده در عین حال درآمد زا میباشد روی آوریم.

بره موم چیست؟

بره موم از فراورده های جنبی زنبور عسل میباشد که زنبورها آنرا از ترکیب صمغ های جمع اوری شده از گیاهان ، موم، گرده گل و..... تهیه میشود.

بره موم حاوی 50 :درصد ترکیبات رزینی (فلاونوئیدها) ۳۰ درصد موم (اسیدهای چرب، والکلها) 10 درصد روغنهای فرار و حلقوی، 5 درصد گرده گل (اسیدهای آمینه و پروتیین)، و ۵ درصد مواد دیگر (کافی ها، لاکتون ها، کینون ها، استروئیدها، ویتامینها و قندها)

ترکیبات شیمیایی آنها پیچیده و بستگی به فاکتورهای مختلفی نظیر انواع گونه های گیاهی، شرایط فیزیولوژیک زنبورها، فصل سال و غیره دارد. بره موم حاوی مقدار زیادی مواد معدنی نظیر کلسیم، منیزیم، سدیم، پتاسیم، آهن، روی، منگنز، مس، کبالت، فسفر، گوگرد، آلومینیم و فلور است. بره موم ماده ای شبیه موم و از تولیدات زنبور عسل است، حالت آن خمیری شکل و چسبناک با بوی مطبوع که رنگ آن از سبز تا قهوه ای تیره متغیر است. رنگ و عطر بره موم در مناطق مختلف متفاوت بوده و خصوصیات آن بستگی به نوع گیاهان موجود در هر منطقه دارد. بره موم، در هوای سرد، ترد و شکننده و در هوای گرم، نرم و چسبناک می شود.

مواد اولیه بره موم رزین میباشد. رزین همان موادی است که هنگام بریدن یا خراش درختان از محل آسیب دیده تراوش میکنند و این مایع تراوش شده از درخت موجب پانسمن محل زخم تنه درختان میباشد نام این مایع رزین میباشد. در بعضی از درختان صمغی که از خود تراوش کرده و به بدنه درختان چسبیده اند مواد تشکیل دهنده اصلی بره موم هستند و این صمغ ها در سوزنی برگها و... بیشتر دیده میشود.

موارد استفاده بره موم در کندو

بره موم به عنوان ماده ی ضد عفونی کننده و عاملی موثر در پیشگیری از ورود و شیوع بیماریها در کندو محسوب می شود. بره موم در محل ورود زنبوران به داخل کندو قرار دارد و به دلیل این که زنبورها پیش از ورود به کندو از روی آن عبور خواهند کرد، احتمالاً می تواند نقش ضد عفونی کننده دست و پای زنبوران را در بدو ورود به کندو ایفا نماید.

همچنین پر کردن شکافها، تنگ کردن سوراخهای تهویه، تنگ کردن دریچه پرواز در زمستان، ترمیم شکستگی ها، جلا دادن و ضد عفونی کردن جدار داخلی کندو و قابها، محکم کردن محل اتصال قابهای عسل به کندو و به یکدیگر از دیگر کاربردهای بره موم است.

رزین چیست؟

رزین سیستم ایمنی درختان و گیاهان میباشد.

اگر درختی آسیب ببیند، یا پوست آن خراشیده شود، رزین ها از نقاط آسیب دیده به بیرون تراوش میکنند تا جای، زخم، را درز بندی کند و جلوی تراوش مایع انرا بگیرد.

بعضی از رزین درختان چسبناک بوده و پس از تراوش بشکل برجستگی گلوله مانندی درآمده که مورد استفاده زنبورها بوده و بعد از خشک شدن دیگر بکارشان نمی آید.

گیاهان مختلف با انواع وارپته ها از خواص دارویی والایی برخوردارند و بیشک بسیاری از این رزین ها از جایگاه ارزشمندی در ردیف داروهای دارویی برخوردار هستند.

رزین ها از هر منبعی که جمع اوری شوند جزء اصلی یعنی حدود ۵۰ درصد بره موم را تشکیل میدهند.

در آغاز زنبورهای عسل به جمع اوری ماده ای میپردازند که جهان گیاهان برای بقا، تندرستی و یکپارچگی خود بدان وابسته هستند.

گاهی وقتها زنبور عسل به اجبار برای مسدود کردن سوراخهای موجود در بدنه کندو در صورت دست نیافتن به رزین از هر گونه مواد چسبناک مثل قیر و دیگر مواد موجود در طبیعت بهره جسته تا جلوی عواملی که کندو را مورد تهدید قرار میدهد را بگیرد.

مسدود کردن دریچه پرواز کندوها با بره موم از طرف زنبور

اینکار را برای جلوگیری از تهدیدهای فضای بیرون کندو (باد، حشرات موذی، ضد عفونی) انجام میدهند.

نقش بره موم در کندو

همکاران توجه بفرمایید تمام مطالب که خدمتتان عنوان میشود مستقیم با نحوه برداشت بره موم از کندو در ارتباط میباشد.

بره موم را زنبور عسل برای پر کردن شکاف های بدنه، کف کندو، و تمام سوراخهای موجود در بدنه کندو بکار میبرند تا جلوی ورود هوا، نور، مهاجمان بالقوه مثل عنکبوت ها، مورچه ها، و دیگر جاندارانی که ممکن است برای ادامه زندگی یا مصرف کرده و عسل به محیط گرم

یورش برند ، ایجاد میگرد

ارسطو برای مشاهده رفتاری زنبور عسل کندویی شیشه ای دراختیارشان گذاشت ، اما زنبور عسل زیر بار نرفتند و نور را تهدیدی بر علیه خود میدانستند و زمانی بکارشان مشغول شدند که داخل شیشه را کاملاً با ماده تیره و چسبنده اندود کردند و این نشانه روشنی استفاده از بره موم برای جلوگیری از ورود روشنایی به داخل کندو بود.

یکی از روش های استخ راج بره موم از کندو استفاده از همین نور یا هوا میباشد که در ادامه به استحضار همکاران میرسد.

ایا تا کنون از خود پرسیده اید چگونه یک کلنی زنبور عسل با جمعیت بالای 5000 در محیطی عملاً سر بسته و تنگ با دمای ثابت ۳۵ درجه با میزان رطوبت ۷۰ تا ۹۰ درصد میتواند دوام بیاورد؟

این شرایط موجود بیشک برای رشد انواع میکروبها و گسترش بیماریها آماده میباشد.

ولی زنبور عسل نه تنها در چنین محیط کوچکی زندگی و دوام آوردند ، بلکه در همین محیط طی میلیونها سال تولید مثل کرده و نسلشان به انقراض نرفته است.

داخل کندو برای تولید نوزادان همانند ادمیان بوده ولی بدن ما از سازو کار دفاعی پیچیده ای برخوردار میباشد در حالی که زنبورها از سازو کار دفاعی بنام بره ،، بره موم ،، استفاده میکنند.

شاید این امر ظاهرش تعجب اور باشد و مشکل بتوان به باور رسید که بره موم سازو کار دفاعی زنبور عسل داخل کندو میباشد ولی باید بپذیریم که:

بره موم بشکل موثر نوعی سیستم ایمنی دفاعی خارجی برای زنبور عسل فراهم می آورد که وظیفه خود را به طرق گوناگون در کندو ایفا میکند. این ماده در بر گیرنده فرایندهای دارویی بسیار پیچیده ای میباشد که جنبه هایی از ان هنوز برایمان بطور کامل شناخته نشده است.

برخورد زنبور عسل با مهاجمان

زنبورها با توجه به تنگ تر کردن سوراخ پرواز ، همه مهاجمان را نمی توانند از کندو دور نمایند.

مثل حلزونها ، مارمولک های ریز،موش ها و جیرجیرکها و که گاهی در جستجوی گرما و غذا به درون کندو راه می یابند.

زنبوران عسل حشرات کوچک و قابل حمل را داخل کندو تا سرحد مرگ نیش زده و پس از مرگ ان حشره او را از کندو بدور می

اندازند.ولی در مورد موش ها زنبورها تا سرحد مرگ انها را نیش زده ولی لاشه مرده انها رو قادر به خارج کردن از کندو نمیشاند انها پس از

تخلیه روده ها بدن حیوان پوسیده شده که در کندو موجب تعفن و بیماری میشود را، مومیایی کرده و انقدر بره موم را به جایگاه لاشه انتقال

داده تا تمام نقاط بیرونی انرا با بره موم پوشانده و سرانجام انرا موم اندود مینمایند.

به این ترتیب این لاشه مرده دیگر هیچ تهدیدی برای کندو محسوب نمیگردد.

نقش بره موم در این سطح بازتاب فرایندی است که در سطح کوچک درون کندو انجام میگردد.وقتی به بررسی ویژه گیهای داروشناسی بره

موم میرسد ملاحظه میکنین که چگونه باکتریها در درون کندو نه تنها تجزیه ونابود میشوند ، بلکه ختنی و بی اثر میگرددند.

این حالتی است مشابه رابطه بین جهان طبیعی و دنیای دست ساز و مومیایی انسانها که مصریان مبتکر این پدیده در هصر فراعنه بوده اند.

خواص بره موم

بره موم یکی از کارآمدترین تولیدات زنبور عسل میباشد که از گیاهان سودمند طبیعت به انسان تحویل داده میشود.

بره موم شبیه یک داروی شیمیایی عمل نمیکند که باکتریها و ویروس های خارجی و میکروب ها را تخریب کند ، اما توانایی بدن برای مقابله با

بیماری را افزایش میدهد .

بره موم تنظیم کننده هورمونها ویک انٹی بیوتیک نیز به شمار میرود که خود محرک طبیعی مقاومت بدن است .

بره موم ممکن است توسط هر شخص سالم یا بیمار مورد استفاده قرار گیرد به همین جهت محافظت کننده در برابر میکروارگانسیم ها میباشد. پژوهشگران امروزه بره موم را به شکل کپسول، قرص، اسپری گلو، کرم پوست تولید و جوییدن آن مثل اداس جهت ضد عفونی دهان و گلو طرفداران خاصی پیدا کرده و در سطح وسیعی صنایع داروسازی به ارزش این مواد ارزشمند چشم دوخته است و میطلبد تا زنبورداران در سطح گسترده ای به تولید این مواد ارزشمند دست یابند.

خواص دارویی بره موم

برای بره موم طی ۳۰ سال گذشته تحقیقات زیادی صورت گرفته و خواص دارویی ویژه ای به آن نسبت داده شده است که عبارتند از :

- ضد حساسیت
- ضد اسید معده
- انتی بیوتیک
- ضد قارچ
- ضد التهاب
- ضد پرتو (تشعشع)
- انتی اکسیدات و محافظت کننده
- ضد عفونی کننده
- ضد تومور (سرطان)
- ضد ویروس و تحریک کننده سیستم ایمنی

نحوه استخراج بره موم از کندو

در سلسله مطالب پیرامون بره موم موارد زیادی را میتوان پیرامون این مواد ارزشمند برشمرد هدف برشمردن نقش بیشتر و خواص آن برای کندوها و انسانها بطور اختصار بوده تا با داشتن زمینه کوتاهی پیرامون این مواد ارزشمند به تولید آن در کندوها پردازیم هر چند که همکاران مجرب خود استاد فن در جهت استخراج در این خصوص میباشند. و اما.. پیشتر در سلسله مطالب عنوان کردم که هرگونه عوامل تهدید کننده بر علیه کندوها از فضای بیرون شامل نور و هوا را زنبورها مسدود کرده و انرا مستقیماً تهدیدی بر علیه کلنی و زندگی دسته جمعی خود میدانند. و اگر به کندوها دقت کرده باشید بره موم را در ورودی پرواز و بین قابها یا چسباندن آنها به بدنه کندو و یا درز و سوراخ کندوها علاوه بر مصارف داخلی بکار میگیرند . حال ما باید با ایجاد تله و فعال نمودن این تهدیدها آنها را وادار به تولید و جمع اوری بره موم بنماییم. استخراج بره موم به راحتی و به ساده گوی صورت میگیرد و نیاز به سازماندهی زنبورها نمیشود. تنها ابزار مورد نیاز ، تله بره موم میباشد که باید از مواد نو و سالم تهیه شده تا در حین کار موجبات دردسر و مشکلاتی را برای برداشت ایجاد ننماید.

تله بره موم:

که یکطرف آن سطح صاف و طرف دیگر دارای برجستگی میباشد

روش اول: گذاشتن تله بره موم بر روی یک کندو با زنبور ۱۰ تا ۸ قابی

قبل از اینکه درب کندو را بر روی تله بره موم قرار دهیم، حداقل دو یا چهار طرف درب را مانند شکل بالا سوراخ میکنیم سپس بر روی کندو قرار میدهیم.

حتما باید قسمت برآمدگی تله بره موم بطرف قابها باشد

در بعضی از درب های کندو دو طرفش سوراخ تهویه وجود دارد با ایجاد سوراخ در دو طرف دیگر جریان باد بهتر صورت گرفته و عمل بره موم گیری روی تله را زودتر انجام میدهند.

با قراردادن چهار تکه چوب در چهار گوش زوار بالای کندو می‌توانید درب کندو را رویش قرارداده تا جریان باد و نور به داخل کندو صورت گیرد.

روش دوم: قراردادن نایلون بر روی قاب می‌باشد که برآمدگی روی قاب را با گذاشتن چند تکه چوب انجام می‌دهیم.

نایلون بر روی کندوهای کف باز اگر موارد تهدید برای زنبورها فراهم گردد بهتر کارایی داشته و رویش بره موم خوبی می‌زنند کندوهای کف بسته مشکل تهویه در فصل بهار و تابستان برایشان پیش می‌آید.

اگر دقت کرده باشید برآمده گی هایی بر روی تله بره موم وجود دارد یا اشاره شد به اینکه زیر نایلون را تکه چوب قرار دهیم دلیلش اینست که:

- 1- ملکه براحتی بتونه تمام قسمتهای کندوها از جمله بالای قاب و زیر تله را کنترل و مدیریت و براحتی رفت و آمد کنه. شاید باورمان بر این باشد که ملکه فقط یک ماشین تخم گذاریست و بین قابها بسر میبرد. نه ، چنین نیست. وقتی میگوییم ملکه مادر کلنی هاست یعنی فرمانده و عامل نظم و زندگی موروثی واجتماعی یک کندو به وجود ملکه بستگی دارد .
- 2- تمام سطح تله را زنبورها بتوانند بره موم بگیرند.

یکی از مواردیکه در هنگام استفاده از تله بره موم باید انجام دهید پاک کردن روی قابها از موم ها و بره موم می‌باشد که قبلا زنبورها آنها را بکار می‌گرفتند.

تا چه زمان از تله گذاری و استخراج میتوان استفاده کرد؟

* تا هر زمانیکه تهدیدهای ایجاد شده بیرون از کندو به زنبورها صدمه و ضرر نرسانند
* از فصل بهار تا شهریور و حتی تا ابانماه در صورت داشتن یک جمعیت ده قابی میتوانید از تله بره موم استفاده فرمایید حتی زمان بدنه یا طبق داشتن زنبورها در اوج شهد دهی میتوانید روی آخرین طبق زیر درب قرار دهید.

میزان جمعیت کندو برای تولید بره موم به چه میزان باشد؟

* هر چه جمعیت قویتر باشد بهتر میباشد جمعیت زنبورها باید در حدی باشند که سطح کامل تله را پوشش دهند مهمترین کاری که همکاران برای تولید بره موم بهتر میتوانند انجام دهند مواردیکه موجب تهدیدات زنبور را از بیرون فراهم می آورد (نور، هوا) و آنها را منجر به جمع اوری بره موم مینماید میباشد. در بعضی از کشورها حتی برای وادار کردن زنبور به تولید بره موم وسط درب کندو را توری یا شیشه پلاستیکی گذاشته تا نور مستقیما به درون کندو وقابها بتابد.

منبع: بره موم داروئی طبیعی از کندوی زنبور عسل

ترجمه سید مظاهر سیدی

کانال تلگرام سایت ارجان

سایت زنبورداری ارجان

